

## Ingiliz tilini o'rganishning innovatsion usullari

*Iminova Shakhnoza-Begim Bakhodirovna,  
Ingiliz tili o'qitishning integrallashgan kursi kafedrası o'qituvchisi,  
Andijon davlat chet tillar instituti*

**Annotatsiya.** Ingiliz tilini o'rganish jarayoni zamonaviy innovatsion usullar yordamida yanada samarali va qiziqarli bo'lmoqda. Ushbu maqolada ingliz tilini o'rganishda qo'llaniladigan zamonaviy texnologiyalar, interaktiv platformalar, mobil ilovalar va onlayn resurslar haqida so'z yuritiladi. Innovatsion metodlar, jumladan, gamifikatsiya, virtual reallik, sun'iy intellekt va ijtimoiy media orqali o'zaro aloqalar orqali til o'rganishni yanada qiziqarli va samarali qilish imkoniyatlari ko'rib chiqiladi. Maqola, shuningdek, o'quvchilarning motivatsiyasini oshirish va tilni amaliyotda qo'llash imkoniyatlarini kengaytirishga qaratilgan strategiyalarni taqdim etadi.

**Kalit so'zlar:** Ingiliz tili, innovatsion usullar, til o'rganish, texnologiyalar, interaktiv platformalar, mobil ilovalar, onlayn resurslar, gamifikatsiya, virtual reallik, sun'iy intellekt, ijtimoiy media, o'zaro aloqa, motivatsiya, amaliyot.

Ingiliz tili bugungi kunda xalqaro muloqot, ta'lim, biznes va texnologiya tili hisoblanadi. Ammo an'anaviy usullardan farqli o'laroq, zamonaviy ta'lim texnologiyalari bu tilni o'rganishni sezilarli darajada osonlashtirmoqda. Ushbu tezis ingliz tilini o'rgatishda qo'llanilayotgan innovatsion metodlarni yoritadi va ularning afzalliklarini ko'rsatadi. O'zbekiston sharoitida ingliz tilini o'rganish va o'rgatishda zamonaviy yondashuvlarning joriy etilishi muhim va istiqbolli yo'nalishdir.

An'anaviy o'qitish usullari grammatikani yodlash va tarjima qilishga asoslangan bo'lib, o'qituvchi markazli ta'lim jarayonini ko'zda tutadi. Ammo bu usul talabalarni muloqotda faollashtira olmaydi. Innovatsion yondashuvlar esa interaktiv o'qitish uslublariga asoslanib, o'quvchilarni amaliy ko'nikmalarni o'zlashtirishga rag'batlantiradi. Masalan, til o'rgatishda interaktivlik va texnologiyalardan foydalanish o'quvchilarning tilni tabiiy muhitda o'rganish imkonini beradi.

### Innovatsion Metodlar

#### 1. Raqamli Platformalar

Zamonaviy raqamli platformalar orqali talabalar onlayn kurslarga ulanishlari, virtual sinflarda mashg'ulotlarga qatnashishlari mumkin. Bu ularga malakali o'qituvchilardan masofaviy ta'lim olish imkonini beradi. Misol uchun, Duolingo, Coursera va Zoom platformalari talabalar o'rtasida keng ommalashgan.

#### 2. Gamifikatsiya

O'quv jarayoniga o'yin elementlarini kiritish talabalarni til o'rganishga qiziqtiradi va ularda sog'lom raqobat ruhini shakllantiradi. Gamifikatsiya jarayonida reyting tizimlari, mukofotlar va topshiriqlar mavjud bo'lib, o'quvchilarni doimiy ravishda til o'rganishga rag'batlantiradi.

#### 3. Immersiv Texnologiyalar (VR va AR)

Virtual (VR) va kengaytirilgan (AR) reallik texnologiyalari til o'rganuvchilar uchun muloqot muhitini yaratib beradi. Bu usul orqali talabalar o'zlarini real hayotda bo'lgandek his qilishlari mumkin va ularning muloqot qilish ko'nikmalari rivojlanadi.

#### 4. Teskari O'qish (Flipped Learning)

Bu usulda talabalar uyda darsliklarni va materiallarni o'qib tayyorlanishadi, dars vaqtida esa nazariyani amaliyotda sinab ko'rish imkoniyatiga ega bo'lishadi. Ushbu yondashuvda talabalar mustaqil o'rganish ko'nikmalarini rivojlantirishadi va dars vaqti esa ularni amalda qo'llashadi<sup>36</sup>.

#### 5. Xalqaro Aloqalar va Madaniy Loyihalar

<sup>36</sup> Brown, H. D. (2007). Teaching by Principles: An Interactive Approach to Language Pedagogy (3rd ed.). Pearson Longman. Ushbu kitob ingliz tilini o'qitishdagi interaktiv yondashuvlar va innovatsion metodlarni tahlil qiladi.

Turli mamlakatlar bilan hamkorlikda loyihalarda qatnashish yoki yozishmalar olib borish orqali talabalar o'zining amaliy til bilimlarini rivojlantiradi va turli madaniyatlar bilan tanishadi. Bu esa madaniy muloqotni rivojlantirib, til o'rganishni boyitadi<sup>37</sup>.

O'zbekiston sharoitida innovatsion metodlarni qo'llashda ayrim muammolar mavjud. Bularga texnologik vositalarning yetishmasligi, o'qituvchilarning innovatsion metodlarni yetarli darajada tushunmasligi yoki malakasining yetarli emasligi kiradi. Shu sababli, o'qituvchilarni doimiy ravishda yangi yondashuvlarga o'rgatish va talabalarining zamonaviy texnologiyalar bilan ta'minlanishini ta'minlash talab etiladi.

Innovatsion metodlar til o'rganuvchilarning qiziqishini oshiradi va ularni til o'rganishga ko'proq jalb etadi. Shu bilan birga, bunday usullar talabalarga muloqotga asoslangan ko'nikmalarni rivojlantirish imkoniyatini beradi.

Ingliz tilini o'rganishda an'anaviy usullar, masalan, grammatikaga asoslangan yondashuvlar, ko'pincha o'quvchilarning so'z boyligini oshirish va asosiy grammatik bilimlarni o'zlashtirishga yo'naltirilgan. Bunday yondashuvlar, asosan, tarjima qilish va matn o'qish orqali o'quvchilarga til qoidalarini o'rgatadi. Ammo bu usul talabalarining tinglash, gapirish va muloqot qilish ko'nikmalarini rivojlantirishda yetarli samaradorlik bermaydi.

Innovatsion metodlar esa talabalar markazida bo'lib, ularning tilni o'z hayotiy kontekstida o'rganishiga e'tibor qaratadi. Bunda texnologiyalar, masalan, onlayn platformalar, virtual haqiqat va o'yinlarga asoslangan usullar qo'llaniladi. Ushbu yondashuvlar orqali o'quvchilar tilni real hayotda qanday qo'llashni o'rganadilar va interaktiv usulda mashq qilish imkoniyatiga ega bo'ladilar<sup>38</sup>.

1. Raqamli Platformalar va Onlayn Ta'lim. Raqamli platformalar, masalan, Duolingo, Memrise, va BBC Learning English kabi ilovalar orqali o'quvchilar mustaqil ravishda tilni o'rganish imkoniyatiga ega bo'lmoqdalar. Ushbu platformalar grammatika, lug'at, tinglash va o'qish ko'nikmalarini oshirishga qaratilgan o'yinlar va interaktiv topshiriqlarni o'z ichiga oladi. Shuningdek, ushbu platformalar talabalar uchun ularga mos tempda o'qishni davom ettirish imkoniyatini beradi.

2. Gamifikatsiya. Gamifikatsiya yoki o'yinlashtirish usuli ingliz tilini o'rganishni yanada qiziqarli va rag'batlantiruvchi qiladi. O'quvchilarga o'yin shaklida topshiriqlar beriladi, va ular muvaffaqiyat bilan bajargan har bir topshiriq uchun ball yoki mukofotlar oladilar. Bu esa talabalarni doimiy ravishda mashg'ulotlarda ishtirok etishga undaydi va til o'rganish jarayonini ijobiy kayfiyatda o'tkazadi.

3. Immersiv Texnologiyalar (VR va AR). Immersiv texnologiyalar orqali talabalar tilni haqiqiy muhitda o'rganish imkoniyatiga ega bo'lishadi. Virtual haqiqat (VR) va qo'shilgan haqiqat (AR) orqali chet elga chiqmasdan xorijiy muhitga kirish mumkin. Masalan, VR yordamida talabalar Londonga sayohat qilib, u yerda haqiqiy hayotda foydalaniladigan ifodalarni o'rganishlari mumkin. Ushbu usul tilni o'rganishni yanada jonlantiradi va o'quvchilarni real hayotiy vaziyatlarga tayyorlaydi.

4. Teskari Ta'lim (Flipped Classroom)<sup>39</sup>. Teskari ta'lim usuli o'qituvchi tomonidan o'quvchilarga oldindan material beriladi va talabalar bu materialni mustaqil ravishda o'zlashtirib, mashg'ulotlarda ko'proq amaliyot qilish imkoniyatiga ega bo'lishadi. Bu usul o'quvchilarning mustaqil o'rganish ko'nikmalarini rivojlantiradi va dars vaqtida savol-javob va interaktiv mashg'ulotlarga ko'proq vaqt ajratiladi.

<sup>37</sup> Dudeney, G., & Hockly, N. (2012). *How to Teach English with Technology*. Pearson Education. Kitobda raqamli texnologiyalar va internet orqali til o'rgatishning samarador usullari yoritilgan.

<sup>38</sup> Chapelle, C. A., & Jamieson, J. (2008). *Tips for Teaching with CALL: Practical Approaches to Computer-Assisted Language Learning*. Pearson Longman. Ushbu manba kompyuter yordamida til o'rganish usullarini ko'rib chiqadi.

<sup>39</sup> Richards, J. C., & Rodgers, T. S. (2014). *Approaches and Methods in Language Teaching* (3rd ed.). Cambridge University Press. Kitobda an'anaviy va innovatsion til o'qitish usullari o'rtasidagi farqlar va ularning o'ziga xos xususiyatlari tahlil qilinadi.

5. Xalqaro Hamkorlik va Madaniy Loyihalar. Xalqaro hamkorlik loyihalari orqali talabalar boshqa madaniyat vakillari bilan onlayn muloqot qilish imkoniyatiga ega bo'ladi. Bu esa ularning muloqotga asoslangan ko'nikmalarini kuchaytiradi va turli madaniy kontekstlarda tilni qo'llash imkoniyatini beradi. Bunday loyihalar orqali talabalar nafaqat ingliz tilini, balki turli millatlarning madaniyati va urf-odatlarini o'rganish imkoniga ega bo'ladilar.

O'zbekistonda innovatsion usullarni joriy etish qator muammolar bilan bog'liq bo'lishi mumkin. Birinchidan, texnologiyalar va internetga kirish imkoniyati mamlakatning barcha hududlarida teng emas. Ikkinchidan, o'qituvchilar malakasini oshirish zarurati mavjud. Innovatsion usullarni o'zlashtirish uchun o'qituvchilar yangi texnologiyalar bilan ishlash ko'nikmasiga ega bo'lishlari lozim. Bu esa maxsus o'qitish va kurslarni talab qiladi.

Ingliz tilini o'rganishning innovatsion metodlari o'quvchilarga tilni o'zlashtirishning yangi imkoniyatlarini ochadi. Bu usullar o'zbek o'quvchilari uchun ham til o'rganishni qiziqarli va mazmunli qiladi. Zamonaviy texnologiyalar va yangi metodlarni o'zlashtirish orqali o'zbek ta'lim tizimi o'quvchilarning til ko'nikmalarini oshirishi va ularni global miqyosda raqobatbardosh kadrlar sifatida tarbiyalashi mumkin. Shu sababli, o'quv tizimida innovatsion metodlarni keng qo'llash va o'qituvchilarni yangi usullarga mos ravishda tayyorlash juda muhim.

### **Foydalanilgan adabiyotlar:**

1. Brown, H. D. (2007). *Teaching by Principles: An Interactive Approach to Language Pedagogy* (3rd ed.). Pearson Longman. Ushbu kitob ingliz tilini o'qitishdagi interaktiv yondashuvlar va innovatsion metodlarni tahlil qiladi.

2. Dudeney, G., & Hockly, N. (2012). *How to Teach English with Technology*. Pearson Education. Kitobda raqamli texnologiyalar va internet orqali til o'rgatishning samarador usullari yoritilgan.

3. Chapelle, C. A., & Jamieson, J. (2008). *Tips for Teaching with CALL: Practical Approaches to Computer-Assisted Language Learning*. Pearson Longman. Ushbu manba kompyuter yordamida til o'rganish usullarini ko'rib chiqadi.

4. Richards, J. C., & Rodgers, T. S. (2014). *Approaches and Methods in Language Teaching* (3rd ed.). Cambridge University Press. Kitobda an'anaviy va innovatsion til o'qitish usullari o'rtasidagi farqlar va ularning o'ziga xos xususiyatlari tahlil qilinadi.

5. Nation, I. S. P., & Newton, J. (2009). *Teaching ESL/EFL Listening and Speaking*. Routledge. Ushbu kitobda ingliz tilida tinglash va gapirish ko'nikmalarini rivojlantirish bo'yicha innovatsion strategiyalar tavsiya qilingan.